

L'ús de la coma en les dislocacions

ALBERT JANÉ

La dislocació o col·locació fora del seu lloc d'un element de la proposició comporta sovint l'ús del signe de la coma. En general, la coma permet una col·locació més lliure dels components de la frase, especialment dels termes adverbials.

En el cas d'anticipació, o dislocació a l'esquerra, d'un element de la proposició, l'ús de la coma no es pot considerar sempre obligatori. Molt sovint, en aquest cas, l'ús de la coma indica el caràcter remàtic o focalització de l'element anticipat: *Gotes, cauen; L'hivern, s'acosta; Greu, sap; La casa, s'ha venut; Gana, tinc; Als teus pares, ho has de preguntar; A la fleca, has de comprar el pa; A París, se'n va; En el preu, no ens posem d'acord; Amb la Marta, va ballar.* Notem, en els exemples precedents, que encara que l'element anticipat sigui un complement del verb no és objecte d'una nova representació per mitjà d'un pronom feble.

En els exemples següents, en què, com indica la presència del pronom feble que duplica l'element anticipat, aquest no té valor remàtic, l'ús de la coma no tindria el mateix caràcter obligatori que en els exemples anteriors: *La casa(,) se l'han venuda per 10.000 euros; Als obrers(,) no els vinguis amb aquestes històries; A París(,) hi anirà el mes vinent; Això(,) a mi no m'ho poden dir; Del preu(,) ja en parlarem més endavant.*

Els membres d'una proposició que tenen valor temàtic i que van col·locats al final han d'anar sempre precedits per una coma, tant si han sofert un desplaçament, com és el cas d'aquells que fan de subjecte o de complement adverbial, com si ja ocupen el seu lloc normal, com és el cas dels complements d'objecte (directe, indirecte i preposicional): *No vindrà pas, el president; Arribarà més tard, la Montserrat; Es molt vella, la casa; Viu a París, el seu germà; Se'n penedeixen, ara; Potser no vindrem, demà; No ha arribat, encara; No l'hi trobaràs mai, a casa; Ja no hi treballen, a preu fet; No és fàcil que*

truquin, tan d'hora; Se l'ha venuda, la casa; L'hauries de llegir, aquest llibre; No m'han dit res, a mi; Ens ho havien comunicat abans, a nosaltres; Hi penso sovint, en el pare; No s'hi volen exposar, a un fracàs; Se'n gloriegen massa, del seu èxit.

Com es veu en els exemples precedents, quan l'element que va col·locat a la dreta de la proposició, després d'una coma, és a dir, com una aposició, és un complement d'objecte o un complement adverbial de lloc o de manera, aquest membre de la proposició ja hi figura abans representat per un pronom feble, cosa que indica d'una manera segura el seu caràcter d'aposició i, per tant, que no es pot prescindir de la coma. En canvi, si aquest membre de la proposició es pot sobreentendre, com és ara el cas del subjecte o de certs adverbis (de temps o aspectuals), aquestes construccions només difereixen d'aquelles altres construccions anàlogues amb l'últim element amb valor remàtic (que siguin susceptibles de tenir existència real en la llengua) per la inscripció de la coma, que és el reflex d'un canvi d'entonació en el llenguatge oral. Compareu, així, *Que ha vingut, l'avi?*, frase que diríem quan fos qüestió de la seva vinguda habitual, i *Que ha vingut l'avi?*, frase proferida en intuir la seva arribada inesperada i inhabitual; *Em sembla que dimitirà, el secretari* (parlant del secretari) i *Em sembla que dimitirà el secretari* (parlant de qui preveiem que pot dimitir); *Tenen pressa, ara* (que equival a *Ara tenen pressa*) i *Tenen pressa ara* (precisament ara i no en un altre moment).

Notem que certs adverbis, com *aleshores, sovint, ara, sempre*, etc., tant poden tenir valor temàtic com remàtic i, així, d'acord amb el sentit, poden anar col·locats a l'inici (o en una posició avançada) de la proposició o bé al final: *Aleshores es va posar a ploure i Devien haver arribat aleshores, Sovint feia mala cara i Abans ens vèiem sovint, Ara no en tinc ganes i És que m'ho acabem de dir ara, Sempre surt amb un*

estirabot i No crec pas que duri sempre. En canvi, n'hi ha d'altres, com *potser o ja*, que no admeten (o admeten molt difícilment) la col·locació al final de la frase si no és com una aposició, és a dir, precedits per una coma: *Tenen pressa, potser; Se n'han cansat, ja*, proposicions equivalents a *Potser tenen pressa i Ja se n'han cansat.*

Notem, també, que una pregunta com *Què t'han regalat per Nadal?*, sense cap coma, només és concebible com a pregunta sobre una altra pregunta, és a dir, quan preguntem a algú si és realment aquesta la pregunta que li han fet. Si no, és a dir, quan es tracta d'una simple pregunta, i encara que aquí no es tracta pròpiament d'una dislocació, tenim el convenciment, malgrat el parer oposat de Josep Ruaiç, que ens ha fet pensar-hi encara una vegada més, que no es pot prescindir de la coma: *Què t'han regalat, per Nadal?* ✖ Que en els dos casos la frase no es pronuncia igual és un fet objectiu.

Cal assenyalar, encara, l'existència de construccions amb dos o més elements al final de la proposició, precedits, tots ells, per una coma cadascun: *No sé per què ho fa, això, aquest nen; No en vol saber res, la Núria, d'aquell noi; Se n'hi va gastar molts, de diners, el senyor Puig; N'hi va col·locar molts, de diners, el senyor Prat, en aquell negoci.* ♦

* Tipofext.

